

Ponad 400 polskich uniwersytetów trzeciego wieku (UTW) skupia prawie 90 tys. słuchaczy. Pełnią one bardzo ważną rolę centrów kulturalno-edukacyjnych dla osób starszych. Umożliwiają seniorom nie tylko aktualizację wiedzy i zdobywanie nowych umiejętności, ale także aktywne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnych.

Uniwersytety trzeciego wieku to instytucje działające od lat 70. XX stulecia na całym świecie. Ich głównymi celami jest umożliwianie zdobywania wiedzy osobom starszym, a więc wdrożenie idei uczenia się przez całe życie, oraz poprawa jakości życia starszego pokolenia. Działalność tych placówek przyczynia się do zaspokajania takich potrzeb seniorów jak: samokształcenie, poszerzanie wiedzy i nabywanie umiejętności, działania na rzecz innych, wypełnienie wolnego czasu, utrzymywanie więzi towarzyskich, stymulacja psychiczna i fizyczna, a czasem nawet możliwość realizacji młodszych marzeń. Pierwszy uniwersytet trzeciego wieku został założony w 1973 roku w Tuluzie we Francji przez prof. Pierre'a Vellasa. W Polsce pierwszy uniwersytet, pod nazwą Studium III Wieku, założyła w 1975 roku prof. Halina Szwarc w Warszawie. Pod koniec 2012 roku w Polsce działało około 400 UTW.

Dotychczas ruch UTW rozwija się niemal wyłącznie w miastach. Na wsi działa zaledwie 11% wszystkich UTW, a ponad połowa działa w miastach do 50 tys. mieszkańców. Rozkład terytorialny nie jest równomierny w całym kraju. Dotychczas najwięcej uniwersytetów powstało w województwach mazowieckim, śląskim, dolnośląskim i wielkopolskim. Jeśli jednak wziąć pod uwagę liczbę mieszkańców powyżej 50. roku życia, to dużo instytucji dla osób starszych powstało w województwach lubuskim i opolskim.

Uniwersytety trzeciego wieku to najczęściej organizacje pozarządowe. Zazwyczaj samodzielne stowarzyszenia, bardzo rzadko fundacje. Wiele UTW korzysta z „parasola” jakiegoś większego stowarzyszenia lub fundacji - w takim przypadku działalność UTW jest tylko jedną z gałęzi aktywności organizacji pozarządowej. Co piąty UTW podlega instytucji samorządowej. Zazwyczaj jest to dom kultury, ale zdarza się również, że UTW działa w ramach biblioteki lub innej jednostki powołanej przez urząd gminy/miasta. UTW chętnie współdziałają z samorządem lokalnym, aż 88% deklaruje silną współpracę w władzami lokalnymi. Wbrew nazwie UTW najrzadziej funkcjonują przy uczelniach wyższych. Mniej niż co piąty UTW faktycznie jest częścią uniwersytetu. Nieco częściej jest to uczelnia niepubliczna niż publiczna. Pomimo że stosunkowo niewiele UTW działa w ramach uczelni, wiele jest z nią związanych. Jeżeli UTW nie działa w ramach uniwersytetu, to podpisuje z uczelnią porozumienie o współpracy i patronacie (48%).

Czym zajmują się UTW? Po pierwsze są uczelniami i służą edukacji seniorów, po drugie są przestrzenią dla rozwoju osobistego i rozwoju zainteresowań, po trzecie pełnią funkcje towarzyskie. Oferta dydaktyczna UTW przyjmuje rozmaite formy – wykłady, kursy, szkolenia, koła zainteresowań. Wykłady odbywają się w prawie wszystkich UTW (98%), uczestniczy w nich większość słuchaczy. Przeciętny UTW organizuje średnio 48 wykładów rocznie (więcej niż jeden wykład tygodniowo).

Najpopularniejszymi tematami prelekcji są: medycyna i zdrowie. Powszechne są również: historia, turystyka, geografia i wiedza o historii i kulturze lokalnej, literatura, wiedza o kulturze i religii, psychologia. Zajęcia regularne (np. cotygodniowe) lub cyklicznie (np. 10 spotkań na dany temat) również oferują prawie wszystkie instytucje. Seniorzy mogą korzystać z bogatej oferty, wśród której najpopularniejszą są kursy komputerowe i językowe, zajęcia sportowe i ruchowe, sekcje plastyczne i turystyczne. Z dużym zainteresowaniem spotyka się praktyczne poradnictwo – zajęcia prowadzone przez praktyków i specjalistów, np. prawnika, notariusza, policjanta, farmaceutę, rzecznika praw konsumentów, pracowników NFZ, ZUS, urzędów skarbowych. Prawie wszystkie UTW organizują także różnego

Kategoria: Aktualności

Opublikowano: poniedziałek, 25, luty 2013 23:00

Barbara Łączna

Odśłony: 1410

---

rodzaju imprezy, wydarzenia kulturalne i spotkania towarzyskie. Odbiorcami są słuchacze, dla których takie imprezy to okazja do rozrywki, miłego spędzenia wolnego czasu, nawiązywania i podtrzymywania znajomości.

Uniwersytety trzeciego wieku są zdecydowanie domeną kobiet. W przeciętnym UTW odsetek mężczyzn wśród słuchaczy wynosi 15%. Szacuje się, że roku akademickim 2011/2012 na zajęcia i wykłady uczęszczało około 74 tys. kobiet i 14 tys. mężczyzn. W konsekwencji zajęcia, tematy spotkań i zapraszani goście dobierani są głównie pod kątem kobiecych zainteresowań, co wyklucza mężczyzn. UTW muszą podjąć wyzwanie jakim jest dotarcie do mężczyzn. Być może bogatsza oferta skierowana do panów, politechniki trzeciego wieku, współpraca z uczelniami technicznymi czy przedsiębiorcami pozwoli na przełamanie kobiecej dominacji.

Źródło: A. Gołdys, Ł. Krzyżanowska, M. Stec, Ł. Ostrowski, ZOOM na UTW. Raport z badania, Warszawa 2012. Raport z badań powstał w ramach Programu „ZOOM na UTW” realizowanego przez Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e” przy wykorzystaniu środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.